
Periferní nervové blokády pro klinickou praxi, včetně ultrazvukového navádění

Daniel Nalos, Dušan Mach a kolektiv (Martin Červenka, Radomír Čumlivski, Michal Horáček, Vladislav Rogozov, Pavel Michálek a Gerhard Redl)

Laudatio

Abychom mohli stát dnes v obdivu nad vloni vydanou monografií, muselo lidstvo vynaložit usilovné přemýšlení a zplodit mnoho duchaplných nápadů v průběhu několika století boje proti bolesti. Nejvýznamnější milníky chronologického přehledu ve vývoji místního znecitlivění podává první kapitola dr. Rogozova: Andské civilizace – od koky ke kokainu, od ledování periferního nervů v 17. století k mechanickým kompresím v 18. století, přes vynález injekční stříkačky v r. 1853, s následnými aplikacemi morfinu do blízkosti nervu 1855, přes spinální anestezii u psa v r. 1885 až k subarachnoidální anestezii na samém konci 19. století. Chemici vynaložili soustředěné úsilí (Alfred Einhorn) k syntéze prokainu (1904) a další průkopníci jej vpravovali v r. 1911 k pažnímu plexu. V r. 1920 riskoval již Fidel Pagés bederní punkční epidurální anestezii – k užítu budoucí široce zavedené metody pro bezpočetné pacienty a po 2. světové válce již Manuel Curbelo aplikoval tuto anestezii kontinuálně (např. lidem s nevyléčitelnými bolestivými nádory). Nakonec, v r. 1994 promyslel Stephan Kapral ultrazvukovou navigaci při hledání hluboko uloženého nervu. Kolik slepých uliček, kolik osobních tragédií z nevydařených pokusů a kolik zklamání stálo lidstvo toto úsilí, to první kapitola se svým skvělým přehledem nezmiňuje. My jsme však naopak svědky pokročilého mistrovství v aplikaci periferních nervových blokad a tyto dovednosti elegantně uspořádal kolektiv kolegů Nalose a Macha v půvabné monografii. Tím korunovali urputná a namáhavá hledání předchozích zmíněných generací.

Na 180 stranách prvotřídně vybavené knihy, s barevnými obrázky prakticky na každé straně, nacházíme překvapení z detailů anatomie, z deskriptivní topografie, z praktických návodů – v každém jednotlivém odstavci. Fotografie hlavy, trupu i končetin jsou provázeny velmi instruktivními ilustracemi Lucie Markové a tým nakladatelství Grada, s redaktorkou Mgr. Jitkou Strakovou a designerem sazby Václavem Judou, si dal velmi záležet na barevném i prostorovém vyvážení jednotlivých křídových stran formátu A4. Lahoda pro oko i listující prsty! Odborník se však pátravě prodírá k hodnotám ještě hlubším. A zde užasne!

Ať je to kapitola o lokálních anestetikách – tedy chemicko-farmakologická, kapitola o elektrické stimulaci periferních nervů, o principech, technické variabilitě ultrazvuku a jeho praktickém využití, nebo kapitola o komplikacích periferních blokad – všude se dočítáme o detailech, o nichž jsme ani nevěděli, že bychom se na ně měli ptát! Ani jsme si ještě nepoložili všeteč-

né otázky – a my je zde máme již zodpovězené! Napadlo by vás chtít slyšet, jaký je význam geometrie jehly – její úkos, či ostré hrany pro rozložení hustoty elektrického pole? Mínete se snad ptát na hodnoty stimulačního proudu, které v literatuře pod prahem 1,0 mA významně oscilují? Zapomněli jste, že záleží na délce impulsu? Čekáte, že vám někdo odpoví, zda komplikace vpichu nastala poraněním nervu nebo cévy? V této knize čekáte tyto odpovědi správně. Autoři si dali práci rozebrat každý detail.

Od kapitoly 7 do kapitoly 14 běží revue jednotlivých oblastí těla, kam lze periferní nervové blokády aplikovat. Od očnice, přes n. trigeminus, krční plexus, znecitlivění hrtanu, velká kapitola pažního plexu – s přístupy nad klíční i pod klíční kostí, navigovanými ultrazvukem, k nervům paže, předloktí a zápěstí. Mezi žebry, v tom úzkém prostoru, se na trupu nacházejí spousty podrobností, aby obstřík anestetikem nevnikl např. do pohrudnice. Totéž lze říci o průbězích nervů třísllem nebo riskantně těsných vzdálenostech cév a nervových svazků na stehně, kde se musí ošetřující vyvarovat milimetrových omylů. Kniha poskytuje podrobnou anatomii významných plexů, která se může hodit i čtenáři s jinou zvědavostí, než je příprava k injekčním výkonům.

V 7 přílohách v závěru knihy se ještě ten, kdo by chtěl následovat mistrovství autorů v praxi, dozví v tabelárním přehledu, které aplikace jsou lehké a které těžké, jak velká rizika jej při této práci čekají a jak se řeší závažné komplikace. Mít takové informace po ruce je k nezaplacení, když při výkonu vznikne nenadálý problém. Když jsem měl posuzovat, např. v expertní komisi ministerstva zdravotnictví, co se vlastně stalo, když pacient po výkonu ochrnl, nebo zda bylo důsledkem obstříku krvácení, vzniklé s několikadenním odstupem, uvědomoval jsem si, jak pouze odhadujeme, aniž víme. S Nalosovou a Machovou monografií v knihovně budeme již pro taková uvažování mnohem lépe vyzbrojeni.

Jeden z vůdčích odborníků naší anesteziologie, prof. Pavel Ševčík, CSc., píše ve svém vyjádření ke knize, jak výrazně roste podíl regionální anestezie proti celkové. A v tom je tajemství oduševnělé medicíny: umět se strefit do pravého místa s pravou látkou účinně působící. Jako se úspěšně strefují autoři knihy do bolavých míst trpících nemocných, tak úspěšně se také strefili do nepopsané kategorie v našem medicínském písemnictví, které tím výrazně obohatili.

Prof. MUDr. Pavel Kalvach, CSc.